

VAC-PACT BANDOMASIS
PROJEKTAS
PASITIKĖJIMAS SKIEPAIS –
PACIENTŲ IR SPECIALISTŲ ŽINIOS,
KOMUNIKACIJA IR PASITIKĖJIMAS

Skiepų įsisavinimo mastas ir lėtinės ligos

Finansuoja
Europos Sąjunga

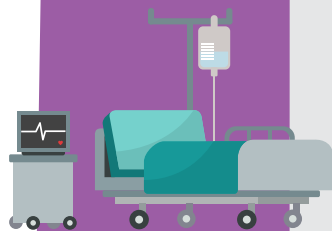
Status quo

- Tūkstančiai suaugusiųjų visame pasaulyje suserga ligomis, kurių kasmet būtų galima išvengti skiepijantis.
- Žmonėms, sergantiems lėtinėmis ligomis ir turintiems ilgalaikių sveikatos sutrikimų, dažnai kyla didesnė rizika, kad susirgus ligomis, kurių galima išvengti skiepijantis, išsivystys komplikacijų.

Nepaisant to, kad yra aiškių skiepjimosi rekomendacijų, skiepų įsisavinimo lygis tarp pacientų yra žemas ir (arba) skiepai nėra priimtini.

Kai kuriose Europos vietovėse pastebima **skiepų įsisavinimo visuomenėje** arba ilgainiui sutikusių skiepytis asmenų dalies mažėjimo tendencija kelia susirūpinimą, ypač todėl, kad **lėtinėmis ligomis sergantiems pacientams** dažniau **išsivysto komplikacijos** susirgus ligomis, kurių galima išvengti skiepijantis ir kurios gali sukelti ilgalaikių ligų, lemti hospitalizaciją ir net mirtį.

Viena iš priežasčių, kodėl nemažai žmonių **skiepų vengimo**, – lengvai prieinamos, moksliniais tyrimais pagrįstos informacijos, paaiškintos taip, kad ją suprastų eiliniai žmonės, apie: skiepų naudą ir riziką, pateiktos informacijos aktualumą pacientų sveikatos būklei ir tai, kiek tokia informacija ir jos aptarimas suteikia galimybę priimti **informuotą sprendimą**, ar jie turėtų skiepytis.

Skiepy vengimas

- **Skiepy vengimas** – tai **vėlavimas skiepytis** arba **atsisakymas skiepytis**, nepaisant to, kad skiepijimo paslaugos yra prieinamos. Tai sudėtinga, su kontekstu susijusi aplinkybė, priklausanti nuo laiko, vietos ir vakcinų.
- Dvejonų turintis asmuo gali priimti sprendimą nesiskiepyti kai kuriomis ar jokiomis vakcinomis pagal rekomenduojamą grafiką. Dėl skiepijimosi dvejojantys asmenys būna labai įvairūs ir nesudaro vienalytės grupės. Kai kurie žmonės gali atsisakyti skiepytis vienomis vakcinomis, bet sutikti skiepytis kitomis; kiti gali vėluoti skiepytis arba sutikti pasiskiepyti, nors ir turį dvejonų, ar reikėtų skiepytis.
- Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) SAGE darbo grupės duomenimis, pacientų dvejonėms, ar skiepytis, daugiausiai įtakos turi šie 3 veiksniai:

Perdėtas
pasitikėjimas
savimi

Perdėtas pasitikėjimas savimi pastebimas tada, kai individas **suvokia riziką susirgti ligomis, kurioms galima užkirsti kelią skiepijantis, esant nedidelei**, ir atitinkamai mano, kad skiepytis nebūtina. Tam įtakos gali turėti įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, kitos gyvenimo ir (arba) sveikatos problemos, kurios tuo metu gali būti svarbesnės nei skiepai.

Patogumas

Patogumas kaip veiksnys būna reikšmingas tada, kai fizinis prieinamumas, įperkamumas, paciento pasiryžimas susimokėti už vakciną, jos geografinis prieinamumas, reikiamos kalbos mokėjimas ir sveikatos raštingumas, ir **skiepijimo paslaugų patrauklumas** turi įtakos skiepy įsisavinimo mastui visuomenėje.

Skiepy vengimas

... tęsinys

Pasitikėjimas

Pasitikėjimas apibrėžiamas kaip **pasitikėjimas vakcinų veiksmingumu ir saugumu**, taip pat ir jas parūpinančia sistema.

- Antrasis PSO SAGE modelis, susijęs su dvejonėmis, ar skiepytis – tai dvejonių dėl skiepy matrica.

Matricos modelis:

Konceptualinė įtaka
Individų ir grupių įtakos
Informacija apie vakcinas ir skiepijimą

Siūlome geriausią praktiką, kaip padėti žmonėms būti ryžtingesniems skiepijimosi klausimu:

SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS KARTU

Informacija +
rekomendacijos

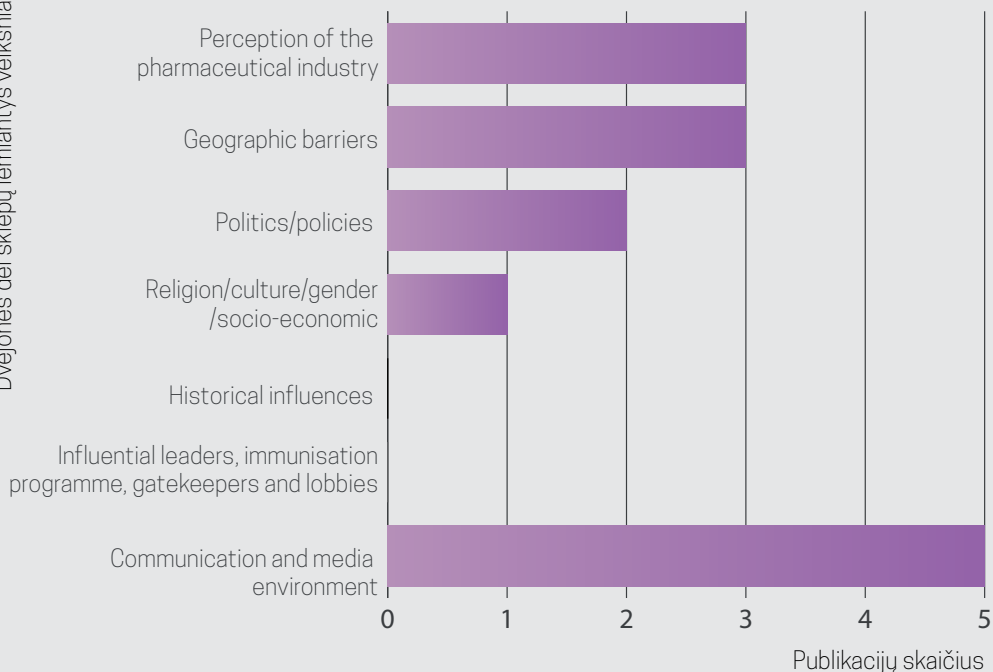
Asmeninės vertybės +
pageidavimai

VAC-PACT literatūros apžvalga

Mokslinių tyrimų apie lėtinėmis ligomis sergančius pacientus nėra labai daug. Vykdamas VAC-PACT bandomąjį projektą pirmą kartą apžvelgta įvairi literatūra apie lėtinėmis ligomis sergančių pacientų, jų šeimos narių ir sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų vakcinų įsisavinimą.

Toliau pateiktoje diagramoje pavaizduoti veiksniai, glūdinys už dvejonų, ar reikėtų skiepytis, anot PSO dvejonų dėl skiepų matricos, parengtos remiantis VAC-PACT bandomojo projekto apžvalga.

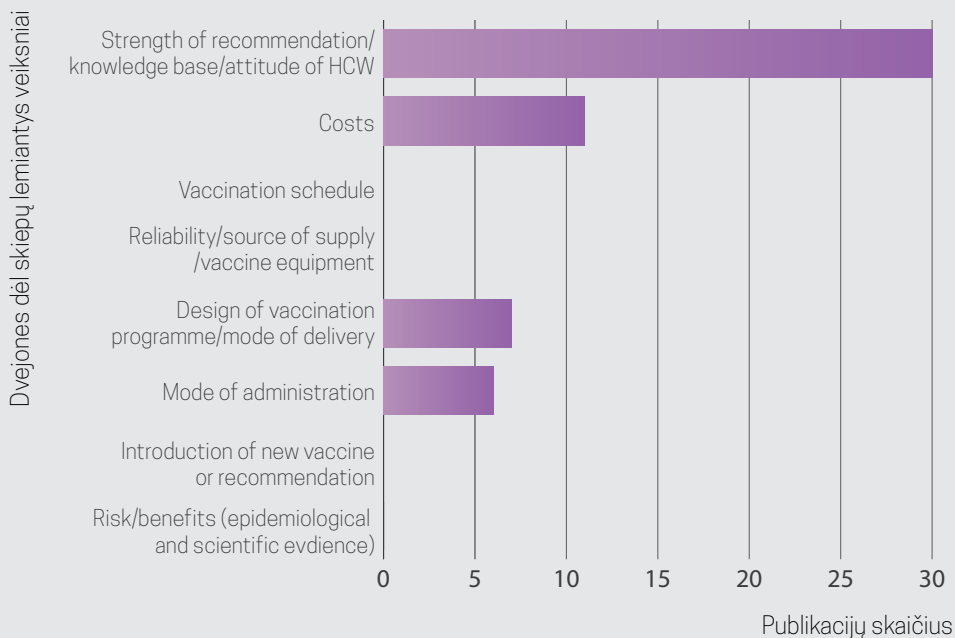
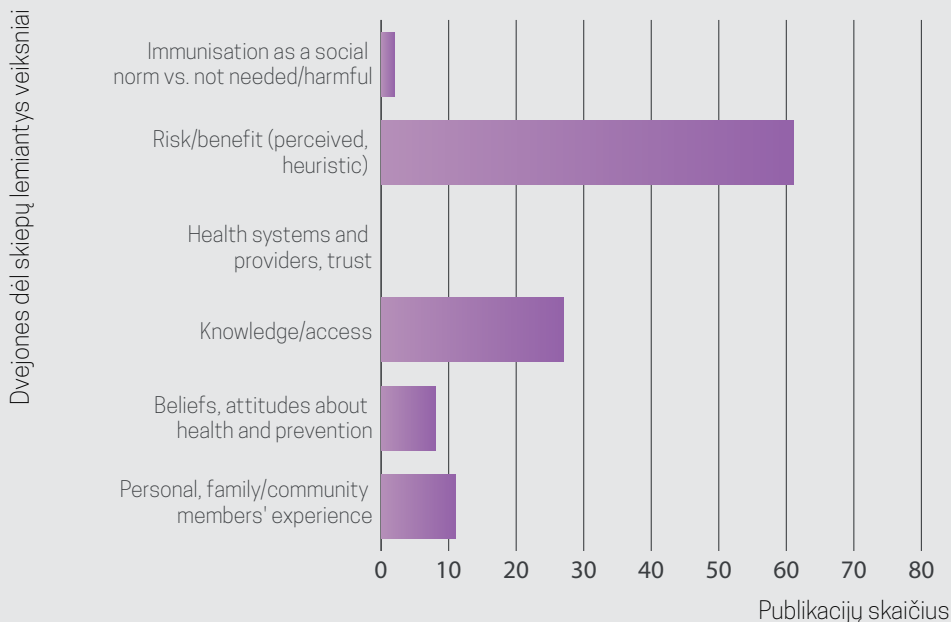
Dvejones dėl skiepų lemiantys veiksniai

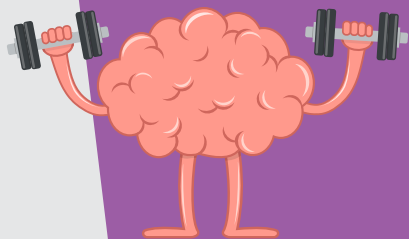

VAC-PACT

literatūros apžvalga

... tęsinys

- Literatūros apžvalgos rezultatai rodo, kad pagrindinis dvejonės dėl skiepų lemiantis veiksnys – kitų asmenų, **anksčiau jau turėjusių reikalų su skiepais**, asmeninė ir grupinė įtaka, taip pat su vakcinomis ir skiepijimusi susiję veiksniai: pavyzdžiui, **didelis rekomendacijų skaičius, turima žinių bazė, sveikatos priežiūros specialistų požiūris**.

- Šioje VAC-PACT literatūros apžvalgoje taip pat išskirti svarbūs veiksniai, kurie **neišsitenka PSO SAGE modelyje**, įskaitant **socialinius demografinius** veiksnius (pavyzdžiui, amžius, išsilavinimas, socialinė ir profesinė kategorija ir migracijos statusas) ir **klinikinius kintamuosius** (pavyzdžiui, ligų charakteristikos, laikas, praėjęs nuo diagnozės patvirtinimo, gydymas ir gretutinės ligos).

- **Nustatyta tiesioginė priklausomybė tarp neigiamų nuomonių skiepų atžvilgiu ir asmens turimų lėtinių ligų.** Čia turime reikalų su tokiais veiksniais kaip pacientų baimė, kad vakcina gali pernelyg „apkrauti“ jų imuninę sistemą.

Skiepai Europoje

1. Požiūris į skiepus istorijoje ilgai niekuo keičiasi, tačiau dvejojimas ar skepticizmas nėra naujausias reiškinys: jis buvo pastebimas dar XIX a. pradžioje.

2. Nuo praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio ši problema vis didėja, nes žmonės ėmė mažiau galvoti apie savo sveikatą kaip visą visuomenę liečiantį klausimą, o daugiau kaip apie atskiro individo reikalą, tačiau taip pat žmonės vis dažniau mano, kad infekcijos nebėra tokios pavojingos.

3. Dešimtmečius atliekami tyrimai patvirtina, kad **lėtinėmis ligomis sergantiems pacientams** yra **didesnė rizika susirgti ir mirti nuo ligų, kurių galima išvengti pasiskiepijus**, lyginant su visos gyventojų populiacijos vidurkiu. Tai aiškiai rodo, kad reikia geriau padirbėti skiepijant lėtinėmis ligomis sergančius pacientus.

5. Vaistų ir (arba) vakcinų patvirtinimų reguliavimo sistema veikia visos ES lygmeniu, o tokie dalykai kaip **skiepijimo politika, skiepijimo grafikai** ir teisinės taisyklės ar rekomendacijos priklauso kiekvienos šalies kompetencijos sferai, o **kiekviena ES valstybė narė turi savo imunizacijos planą.**

4. Mokslinių tyrimų apie **lėtinėmis ligomis sergančius pacientus** nėra labai daug. Nors daugybė tyrimų patvirtino skiepijimo, kaip infekcinių ligų prevencijos priemonės, saugumą ir veiksmingumą, pranešama, kad tarp šių žmonių **imunizacijos rodikliai** dažnai būna mažesni nei sutinkami visoje visuomenėje.

- Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) parengtame vakcinavimo grafike galite sužinoti apie vakcinavimo grafiko skirtumus ES/EEE šalyse.
- Rekomendacijas teikia Pasaulio sveikatos organizacija (PSO), Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC), Europos Komisija ir atitinkamos mokslo ir (arba) medicinos įstaigos, kurios padeda rinkti ir tirti naujausius įrodymus šioje srityje, taip pat stebėti ir dalytis informacija.

Dvejojančiųjų, ar reikėtų skiepytis, skaičiaus mažinimas

Žinoma, dvejojimas – anaip tol ne vienintelė kliūtis vakcinų įsisavinimui visuomenėje, tačiau kai kuriems pacientams – tai svarbus veiksnys. Strategijos, kuriomis numatyta spręsti dvejojimo, ar reikėtų skiepytis, problemą visos populiacijos mastu, gali duoti naudos ir pacientų bendruomenėse.

- Veiksniai, lemiantys **žemą vakcinų įsisavinimo lygį** ir **ženklų dvejojančių asmenų skaičių** tarp pacientų, panašūs, yra: nepakankamas kiekis prieinamos **į pacientą orientuotos, įrodymais pagrįstos, patikimos informacijos**, ir (arba) tikslaus skiepų **santykinės naudos** ir **skiepijimosi rizikos** įvertinimo, palyginti su rizika, kylanti susirgus liga, kurios siekiama išvengti skiepijant, stygius.
- Medicinos specialistų bendruomenė turi dėti daugiau pastangų, kad užtikrintų **įrodymų vientisumą ir viešųjų ryšių pranešimų nuoseklumą**, taip pat ištirti veiksnius, lemiančius mažėjančių skiepų įsisavinimą tam tikrose pacientų grupėse.
- Be to, būtina mokyti sveikatos priežiūros specialistus **kalbėtis atviro dialogo forma** su lėtinėmis ligomis sergančiais pacientais apie tai, kiek svarbi yra imunizacija kaip priemonė **gydymo plano visą žmogaus gyvenimą** kontekste.

Priminimas: Tam tikros vakcinės nerekomenduojamos žmonėms su susilpnėjusia imunine sistema. **Kiekvienu konkrečiu atveju pasitarkite su sveikatos priežiūros specialistu.**

Taip pat svarbu pažymėti, kad nors kai kuriems pacientams po vakcinacijos gali rasti nesunkių simptomų, tai yra normalus požymis, kad organizmas formuoja imunitetą. Simptomai, jei tokių yra, turėtų išnykti per kelias dienas.

Europos vaistų agentūra (EMA) atidžiai stebi visų ES naudojamų vakcinų saugumą.

Rekomendacijos

- **Skiepijant pacientus kritiniais žmogaus gyvenimo laikotarpiais, visuotinės sveikatos apsaugos paslaugų** kontekste, galima pagerinti žmonių, įskaitant tuos, kurie serga lėtinėmis ligomis, gyvenimo kokybę.
- Sumažinus našta, kuri didėja sergant lėtinėmis ligomis ir ligomis, kurių galima išvengti pasiskiepijus, visuomenė ir vyriausybės gali sutaupyti daug lėšų sveikatos priežiūros ir socialinės paramos srityse – pavyzdžiui, jei vengiama hospitalizacijų, kurių būtų galima išvengti geriau kontroliuojant lėtines ligas ir sutrikimus visuomenėje.

- **Paciento balsas – galinga priemonė:** pacientų organizacijos vaidina svarbų vaidmenį dalydamosi savo unikaliu požiūriu į vakcinas ir skiepavimo privalumus, o taip besidalydamos žiniomis prisideda prie požiūrio į skiepimą keitimo.
- **Skiepimas** turėtų būti laikomas **visuomenės sveikatos prioritetu** ir **pacientų organizacijos** šiuo atveju turėtų būti vertinamos kaip **savaime suprantami sąjungininkai**.

Raginame imtis veiksmų gerinti

pacientų prieigai prie skiepų; teikti pacientams įrodymais pagrįstą, eilinių žmonių suprantama kalba pateiktą informaciją apie skiepus; įtraukti pacientų organizacijas į skiepavimo politikos, programų ir veiksmų formavimą nacionaliniu ir Europos lygiu. Politikai ir kiti suinteresuotieji subjektai taip pat turėtų atsižvelgti į šiuos dalykus:

01

Reikėtų parengti patikimos, moksliniais tyrimais pagrįstos informacijos, kuri leistų žmonėms suprasti skiepų naudą ir riziką bei juos suvokti visų gyvenimiškų aplinkybių kontekste ir kuri būtų specialiai skirta lėtinėmis ligomis sergantiems pacientams.

02

Norint gerai suprasti veiksnius, lemiančius mažą skiepų įsisavinimo mastą konkrečiose pacientų bendruomenėse ir tam tikrose atskirose šalyse, reikia turėti nuodugnių žinių, kad būtų galima geriau į juos atsižvelgti ir atitinkamai pagal juos pritaikyti veiksmų planą.

03

Sveikatos priežiūros specialistai turėtų vertinti savo suaugusiųjų pacientų skiepų poreikį **per visas reguliarias medicines apžiūras**, siekdami užtikrinti, kad pacientai turėtų rekomendacijas pasiskiepyti atitinkamomis vakcinomis ir jiems būtų pasiūlytos reikalingos vakcinos arba jie būtų nukreipti skiepytis.

04

Sveikatos priežiūros specialistai turėtų būti **apmokyti žinoti apie skiepavimo svarbą** ir jiems turėtų būti suteikta visa atitinkama mokslinių tyrimų informacija, kuri padėtų jiems bendrauti su pacientais ir sukurti didesnę pasitikėjimą tarp specialisto ir paciento.

05

Nacionalinės ir valdžios institucijos turėtų **inicijuoti bendradarbiavimą** su pacientų organizacijomis, siekdamas geriau suprasti savo bendruomenių poreikius ir parengti veiksmingesnes strategijas.

Bandomasis projektas „Vaccination Confidence - Patient's and Professionals' Awareness, Communication and Trust“ (Pasitikėjimas skiepais – Pacientų ir Specialistų Žinios, Komunikacija ir Pasitikėjimas) (VAC-PACT) gavo finansavimą iš Europos Sąjungos sveikatos programos pagal paslaugų sutartį Nr. SANTE/2019/C3/013-S12.820639 ir subūrė pagrindinius suinteresuotuosius subjektus, turinčius įvairių žinių ir patirties visoje Europoje

COMITÉ PERMANENT DES MÉDECINS EUROPÉENS
STANDING COMMITTEE OF EUROPEAN DOCTORS

Health Connect Partners
supporting trust in data